

Terry Pratchett

MORT

BİR DISKDÜNYA® ROMANI

Delij

Terry Pratchett

Terry Pratchett çağdaş fantastik edebiyatın en popüler yazarlarından biri. Özellikle, olağanüstü başarı kazanmış “DiskDünya” dizisiyle tanınıyor.

Kitapları, birçok ödüle aday gösterilen Terry Pratchett, *Ulus* ile 2001 Carnegie Madalyası Ödülü’nü kazanan *Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri* kitaplarının da yazarıdır.

2014 yılında DiskDünya’nın 41. kitabını tamamlayan Pratchett, İngiltere’nin “kitabı en çok çalınan” yazarlarından sayılıyor.

www.terrypratchett.co.uk

Delidolu Yayınlarından Çıkan Kitapları:

DiskDünya serisi

Büyünün Rengi

Fantastik Işık

Eşit Haklar

Mort

Tudem Yayınlarından Çıkan Kitapları:

Ulus

DiskDünya serisi

Küçük Özgür Adamlar

Gökyüzü Dolu Şapka

Kış Ustası

Geceye Bürüneceğim

Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri

Johnny Maxwell serisi

İnsanlığı Ancak Sen Kurtarabilirsin

Johnny ve Ölüler

Johnny ve Bomba

© 1987, Terry Pratchett
© 2015, Tudem Yayın Grubu • 1476/1 Sk. No: 10/51
Alsancak - Konak/İZMİR

İlk basım 1987 yılında, İngiltere’de *Mort* adı ile Colin Smytne Ltd tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları Victor Gollancz Ltd/Orion Publishing Group ile anlaşmalı olarak Anatolialit aracılığıyla alınmıştır.

ISBN: 978-605-5060-30-5

Birinci Baskı: Kasım 2015 (2000 adet)

Yayınevi sertifika no: 11945 Matbaa sertifika no: 26886

Türkçeleştiren: Niran Elçi
Editör: Burhan Düzçay
Düzeltili: Devrim Çakır
Son Okuma: Sinan Çam
Kapak Görseli: Josh Kirby
Kapak Tasarımı: Burak Tuna
Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. km. Başkent OSB 22. Cadde No: 6 Malıköy/Ankara
0 312 284 18 14

Tüm hakları saklıdır.
Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.’nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

Terry Pratchett

MORT

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI

Deli

MORT

Mumlarla ışıl ışıl aydınlatılmış bu odada cansaatleri duruyor –Raflar dolusu tıknaz kum saati, yaşayan her kişi için bir tane, incecik kumlarını gelecekten geçmişe döküyor. Düşen sayısız kum zerresinin hişirtısı odada deniz gibi kükrüyor.

Odanın sahibi dalgın dalgın odayı adımlıyor. Adı, Ölüm.

Ama herhangi bir Ölüm değil. Bu ölümün faaliyet küresi – eh, aslında küre denemez, çünkü DiskDünya uzaya dökülen sonsuz bir ağlayanın kuşattığı yassı bir diskdir; dört dev filin sırtında dengelenmiştir ve filler de muazzam yıldız kaplumbağası Büyük A'Tuin'in sırtında durmaktadır.

Bilim insanları bu kadar saçma bir şeyin ancak milyonda bir olasılıkla var olabileceğini hesaplamıştır.

Ama büyücüler milyonda bir olasılıkların her on seferin dokuzunda gerçekleştiği sonucuna varmıştır.

Ölüm siyah-beyaz karoların üzerinde kemikten ayaklarla tıkır tıkır yürürken, iskelet parmağını uzatmış, başlığının içinde kendi kendine mırıldanarak sıra sıra kum saatlerini sayıyor.

Sonunda aradığı kum saatini buluyor, dikkatle rafından kaldırıyor ve en yakındaki mumun yanına götürüyor. Muma

yaklaştırdığı kum saatinden ışık yansıyor ve Ölüm, bu küçük parlak ışıltıya bakıyor.

Derinliklerinde ışıklar çakan göz yuvalarının dikkatli bakışları uzayın derinliklerinde zahmetle ilerleyen dünya kaplumbağasını görüyor; kaplumbağanın kabuğu kuyruklu yıldızlarca yaralanmış, meteorlarca delik deşik edilmiş. Bir gün, Büyük A'Tuin bile ölecek; Ölüm biliyor. İşte *bu*, zor bir görev olacak.

Bakışları, yörüngesindeki minik güneşin altında ağır ağır dönen Disk'in mavi-yeşil, görkemli manzarasına odaklanıyor ve yaklaşıyor.

Şimdi, Koçbaşı Dağları denen büyük dağ sırasına doğru kıvrılıyor. Koçbaşı Dağları derin vadilerle, beklenmedik uçurumlarla ve öylesine farklı coğrafi unsurla dolu ki, onlarla ne yapacaklarını bile bilemiyorlar. Sıradağların şarapnel gibi yağın yağmurlar, kırbaç gibi şaklayan rüzgârlar ve bitmek tükenmek bilmez fırtınalardan oluşan kendine özgü bir iklimi var. Bazıları, Koçbaşları eski, yabanıl büyü'nün yuvası olduğu için, diyor. Ama diğer yandan, bazıları her şeyi der.

Ölüm gözlerini kırparak derinlik ayarı yapıyor. Şimdi gözlerinin önünde, dağların dönüşünü yamaçlarına yayılmış, çimenlerle kaplı kırlar var.

Belli bir yamaca odaklanıyor.

Belli bir çimenliğe.

Şimdi koşmakta olan bir oğlan çocuğu görüyor.

İzliyor.

Sonra, granit zemine düşen kurşun levhalar gibi bir sesle, EVET, diyor.

•

O tepelik, sarp bölgenin toprağında büyülü bir şeyler olduğu kuşkusuzdu; yerel bitkilere verdiği tuhaf renk yüzünden oktarin

çimenlik olarak bilinirdi. Örneğin, Disk üzerinde bitkilerin gerisenelik ürün verdiği pek az yerden biriydi.

Gerisenelik bitkiler, zamanda geriye doğru büyüyen bitkilerdir. Bu sene tohum ekersiniz, geçen sene büyürler.

Mort'un ailesi gerisenelik üzümlerden şarap yapmakta uzmanlaşmıştı. Gerisenelik üzüm şarabı çok güçlü bir şaraptı ve falcılar arasında çok tutulurdu, çünkü elbette geleceği görmelerini sağlardı. Tek kusuru, şarabı içmeden önceki sabah akşamdan kalma hissetmenizdi ve telafi etmek için çok içmeniz gerekirdi.

Gerisenelik ürün yetiştirenler genellikle iri yarı, ciddi adamlardı ve kendi duygu ve düşüncelerini gözlemlenmeye, takvimi yakından takip etmeye eğilim duyarlardı. Sıradan tohum ekmeyi ihmal eden bir çiftçi yalnızca ürün kaybeder ama on iki ay önce hasat ettiği bir ürünün tohumlarını ekmeyi ihmal eden biri, bütün sebepsellik dokusunu bozma riskine girer; böyle bir ihmalin çiftçiyi mahcup edeceğinden bahsetmeye bile gerek yok.

Mort'un ailesi için, en küçük oğullarında ciddiyetin izinin bile bulunmaması ve tarıma ancak ölü bir denizyıldızı kadar yetenekli olması da büyük utanç kaynağıydı. Yardımsever bir çocuk olmadığından değil, ama ciddi adamların kısa zamanda korkmayı öğrendiği türden muğlak, neşeli bir yardımseverlikti onunki. Bulaşıcı, hatta muhtemelen ölümcül bir yanı vardı. Mort uzun boylu, kızıl saçlı ve çilliydi, bedeni her an sahibinin kontrolünden çıkacakmış gibi görünüyordu; sırf dizlerden oluştuğunu sanabilirdiniz.

O gün, o beden ellerini sallayıp bağırarak yaylalarda koşuyordu.

Mort'un babası ve amcası taş duvardan, tesellisiz bakışlarla onu izliyorlardı.

“Benim anlamadığım,” dedi babası Lezek, “kuşlar ondan kaçmıyor bile. Onun bana doğru geldiğini görsem ben kaçardım.”

“Ah. İnsan vücudu harika bir şey. Demek istediğim, çocuğun bacakları her yerde ama yine de iyi hız yapıyor.”

Mort bir saban izinin sonuna geldi. Aşırı doymuş bir tahtalı güvercin sallana sallana yolundan çekildi.

“Kalbi doğru yerde ama,” dedi Lezek dikkatle.

“Ah. Elbette, doğru yerde olmayan geri kalanı zaten.”

“Evde temiz bir çocuktur. Çok yemek de yemez,” dedi Lezek.

“Evet, bunu görebiliyorum.”

Lezek yan yan kardeşine baktı. Kardeşi gözlerini gökyüzüne dikmişti.

“Senin çiftliğe adam lazım diye duyduydu Hamesh,” dedi.

“Ah. Çıracak aldım ama.”

“Ha,” dedi Lezek kasvetle, “ne zaman aldın?”

“Dün,” dedi kardeşi, çingiraklıyılan kadar hızlı uydurarak. “İmzalı ve mühürlü. Üzgünüm. Bak, senin küçük Mort hakkında söyleyecek kötü lafım yok, anlarsın, onun kadar iyi çocuk bulamazsın, yalnızca...”

“Biliyorum, biliyorum,” dedi Lezek. “İki eliyle kendi kıcımı bulamaz.”

Uzaktaki şekle baktılar. Düşmüştü. Birkaç güvercin sallana sallana yaklaşp yerdeki şekli inceledi.

“Aptal değil ama,” dedi Hamesh. “Aptal diyebileceğin biri değil.”

“Kafasında bir beyin taşıyor, orası kesin,” diye kabullendi Lezek. “Bazen o kadar derin düşüncelere dalıyor ki, dikkatini çekmek için kafasına bir tane şaplatman gerekiyor. Ninesi ona okuma öğretti, anlarsın. Kesin bu yüzden akli hararet yapıyor.”

Mort ayağa kalkmış, cübbesine takılmıştı.

“Onu bir işe koyman lazım,” dedi Hamesh düşünceli düşünceli. “Rahip olabilir belki. Ya da sihirbaz. Sihirbazlar devamlı okur.”

Birbirlerine baktılar. İkisinin de aklına, iyi niyetli ellerine bir büyü kitabı geçirirse Mort'un neler yapabileceği gelmişti.

"Tamam, tamam," dedi Hamesh telaşla. "Başka bir şey o zaman... Eline yakışan bir sürü iş olmalı."

"Çok fazla düşünmeye başladı, sorun bu," dedi Lezek. "Şuna bir bak. Nasıl kuş ürkütürüm diye düşünmezsin, yalnızca yaparsın. Normal bir çocuk olsan, demek istiyorum."

Hamesh düşünceli düşünceli çenesini kaşdı.

"Bu, başka birinin sorununa dönüşebilir," dedi.

Lezek'in yüzündeki ifade değişmedi ama gözlerinin etrafında ufacak bir değişiklik oldu.

"Ne demek istiyorsun?"

"Gelecek hafta Koyunsırtı'nda işçi panayırı var. Birine çırak verirsen, oğlamı adam etme işi yeni ustasına düşer. Kanun bu. Çıraklık sözleşmesi bağlayıcıdır."

Lezek tarlanın ortasında bir taşı incelemekte olan oğluna baktı.

"Başına bir şey gelmesini istemem ama," dedi kuşkuyla. "Annesi de, ben de onu pek severiz. Zamanla herkese alışıyorsun."

"Kendi iyiliği için, biliyorsun. Birinin onu yontup adam etmesi lazım."

"Ah. Şey. Oğlanda bol hammadde olduğu kesin," diye içini çekti Lezek.

•

Taş Mort'un ilgisini çekmişti. İçinde kıvrımlı kabuklar vardı; kimsenin bilmediği bir sebepten, Yaratıcı'nın taştan yaratıklar yaptığı, dünyanın ilk günlerinden kalmaydı.

Pek çok şey Mort'un ilgisini çekiyordu. Neden insanların dişleri bu kadar düzgünce kapanıyordu örneğin. Bunu uzun uzun düşünmüştü. Sonra bir de, güneşin neden ışığın daha çok işe yarayacağı bir zamanda, geceleyin değil de gündüz doğduğu

meselesi vardı. Standart açıklamayı biliyordu ama bir şekilde tatmin edici bir açıklama gibi gelmiyordu.

Kısacası, Mort bir torba dolusu çingiraklıyıldandan daha tehlikeli olan insanlardan biriydi. Evrenin ardındaki mantığı keşfetmeye kararlıydı.

Bu zor olacaktı, çünkü evrenin ardında bir mantık yoktu. Dünyayı bir araya getirirken Yaratıcı'nın bir sürü olağanüstü fikri vardı ama onu anlaşılır kılmak, o fikirlerden biri değildi.

Trajedilerdeki kahramanlar hep tanrıların onlarla uğraşması hakkında sızlanır ama işi asıl zor olan, tanrıların görmezden geldiği kişilerdir.

Babası her zamanki gibi ona bağıyordu. Mort taşı güvercinlerden birine attı, karnı şişmiş olan güvercin taştan kıl payı kaçındı. Sonra Mort tarlada, babasına doğru yürümeye başladı.

Böylece Mort ve babası Domuznöbeti arifesinde, Mort'un birkaç parça eşyasını bir çuvala koyup eşeğin sırtına bağladılar ve dağlardan inip Koyunsırtı'na geldiler. Kasaba parke taşı döşeli bir meydan ve meydanın dört kenarına dizilmiş, çiftçilere hizmet veren dükkânlardan ibaretti.

Beş dakika sonra Mort, üzerinde işlevi belirsiz bol, kahverengi bir giysiyle terziden çıktı. Anlaşılır bir şekilde önceki sahibi tarafından teslim alınmamış olan giysiyi büyüdükçe de giyebilecekti, büyüdüğü zaman on dokuz bacaklı bir fil olacağı varsayımıyla.

Babası onu tepeden tırnağa süzdü.

“Fiyatına göre çok iyi,” dedi.

“Kaşındırıyor,” dedi Mort. “Sanırım içinde benden başka *bir şeyler* daha var.”

“Dünyada böyle güzel, sıcak bir...” Lezek duraksadı ve pes etti, “giyecek için minnet duyacak binlerce delikanlı var evlat.”

“İsterlerse onlarla paylaşırım?” dedi Mort umutla.

“Düzgün görünmen lazım,” dedi Lezek sertçe. “İyi izlenim bırakmalı, kalabalıkta fark edilmelisin.”

Bundan kuşku yoktu. Fark edilecekti. Meydana dolmuş kalabalığa karıştıklarında ikisi de kendi düşüncelerine dalmıştı. Normalde Mort kasabayı ziyaret etmekten, onun kozmopolit atmosferini tatmaktan ve on, hatta on beş kilometre uzaktaki köylerden gelen insanların farklı lehçelerini dinlemekten hoşlanırdı ama bu sefer, sanki henüz olmamış bir şeyi hatırlayabiliyormuş gibi tatsız kuruntulara kapılmıştı.

Panayır şu şekilde iş görüyordu: İş arayan adamlar meydanın ortasında düzensiz sıralar halinde diziliyordu. Çoğu şapkalarında, ne tür bir iş için eğitildiklerini anlatan küçük simgeler taşıyordu: çobanlar için küçük yün tutamları, arabacılar için bir halka at kılı, dekoratörler için çuval bezinden oldukça ilginç bir duvar kaplama malzemesi, vesaire.

Çıraklık arayan oğlanlar ise meydanın merkez tarafına toplanmıştı.

“Sen git, şurada dur. Biri gelip sana çıraklık teklif edecek,” dedi Lezek, kararsız bir sesle. “Görüntünü beğenirlerse yani.”

“Nasıl karar veriyorlar?” dedi Mort.

“Şey...” dedi Lezek ve duraksadı. Hamesh bu kısmını açıklamamıştı. Sınırlı pazar yeri bilgisine başvurdu ama onunki daha çok canlı hayvan satışlarıyla ilgiliydi. “Herhalde dişlerini falan sayarlar. Hırıldamamaya ve ayaklarının doğru yere basmasına dikkat et. Ben senin yerinde olsam okuma bildiğimi belli etmezdim, insanları huzursuz ediyor.”

“Sonra ne olacak?” dedi Mort.

“Sonra gidip meslek öğreneceksin,” dedi Lezek.

“Hangi mesleği?”

“Şey... marangozluk iyi meslektir,” diye tahmin yürüttü Lezek. “Ya da hırsızlık. Birininin yapması lazım.”

Terry Pratchett

MORT

Ysabell gülmeye çalıştı. İşe yaramadı.

“Sen Ölüm değilsin,” dedi, “yalnızca onun işini yapıyorsun.”

ÖLÜMÜN İŞİNİ HER KİM YAPIYORSA O ÖLÜM'DÜR. (...)

ADALET YOK, dedi Mort. YALNIZCA BİZ VARIZ.

Ölüm herkese gelir. Mort'a geldiğinde, bir iş teklif etti.

“Bir torba dolusu çingiraklı yılandan daha tehlikeli olan insanlardan

biriydi” Mort, “Evrenin ardındaki mantığı keşfetmeye kararlıydı.”

Ölmenin zorunlu olmadığı konusunda güvence verilince işi kabul

etti. Ama daha kariyerinin başında Ölüm'ün çıraklığını yapmanın

romantik özelemlerle uyuşmadığını öğrendi: İş işten geçmiş, aşk

bacayı sarmıştı!

“Katıksız keyif silsilesi”

Guardian

Delidolu

www.delidolu.com.tr

[f /delidolu](https://www.facebook.com/delidolu) [@delidolukitap](https://www.instagram.com/delidolukitap)

ISBN 978-605-5060-30-5

9 786055 060305